

Kompromisi

Savet EU podržava pravila energetske mreže za rešavanje problema zagušenja i otpornosti

Transformativni akcioni plan za elektrifikaciju? Tri stvari na koje treba obratiti pažnju

ACER dopunio metodologiju za efikasniju procenu regionalnih potreba za rezervama struje

ACER: EU bi mogla da plati dodatnih 10-15 mlrd evra za punjenje skladišta gasa

Da li je jedinstveno evropsko tržište energije dobra ideja?

Savet EU dozvoljava da se širenje naftne i gasne industrije kvalifikuje za održive fondove

Nemački operater mreže poziva na obustavu zatvaranja elektrana na uglj

Pravila EU o metanu brzo menjati: zemlje izvoznice

SADRŽAJ

Savet EU podržava pravila energetske mreže za rešavanje problema zagušenja i otpornosti	OVDE
Transformativni akcioni plan za elektrifikaciju? Tri stvari na koje treba obratiti pažnju	OVDE
Elektrifikuj odmah – globalna inicijativa	OVDE
Pojednostavljenje usmereno ka cilju za energetska tranziciju EU	OVDE
Poslanici EU podržavaju planove za ubrzanje procesa izdavanja dozvola za energetske projekte	OVDE
Potpisan prvi trostrani sporazum EU o unapređenju skladištenja energije	OVDE
ACER dopunio metodologiju za efikasniju procenu regionalnih potreba za rezervama struje	OVDE
Dvanaest zemalja traži više novca iz Fonda modernizacije	OVDE
Da li je jedinstveno evropsko tržište energije dobra ideja?	OVDE
EU: Udvostručena potrošnja struje namenjena hlađenju domova od 2015.	OVDE
Godinu dana kasnije 19 zemalja EU još uvek nije podnelo svoje planove za socijalnu klimu	OVDE
Savet EU dozvoljava da se širenje naftne i gasne industrije kvalifikuje za održive fondove	OVDE
EU je potrebno više od jednog rešenja za dekarbonizaciju svog tržišta gasa	OVDE
ACER: EU bi mogla da plati dodatnih 10-15 mlrd evra za punjenje skladišta gasa	OVDE
Eurostat: ugalj pao na istorijski najniži nivo od 1990. godine	OVDE
Nemački operater mreže poziva na obustavu zatvaranja elektrana na ugalj	OVDE
Pravila EU o metanu brzo menjati: zemlje izvoznice	OVDE
Slovenija uvodi sistem deljenja energije na nacionalnom nivou	OVDE
Vesti ukratko	OVDE

ELEKTRIČNA ENERGIJA

Savet EU podržava modernizovana pravila energetske mreže za rešavanje problema zagušenja i otpornosti

BRISEL - Ministri energetike Evropske unije postigli su ključni kompromis kojim se Evropskoj komisiji daje veća uloga u centralizovanom planiranju prekogranične energetske mreže (tzv. "supergrid"), ali su istovremeno značajno ograničili finansijska ovlašćenja Brisela i pravo na direktno upravljanje nacionalnim prihodima, piše 26. juna **Euraktiv**.

Ovaj dogovor je deo pregovora o širem "Paketu za elektroenergetske mreže" (Grids Package), koji je Komisija predložila u decembru 2025. godine sa ciljem modernizacije i integracije evropske elektromreže radi prihvatanja veće količine obnovljivih izvora energije.

Šta donosi novi dogovor država članica i Brisela?

Centralizovano desetogodišnje planiranje: Evropska komisija je dobila zeleno svetlo da izradi jedinstveni, centralizovani plan za prekograničnu infrastrukturu i investicije za narednu deceniju.

Ublažavanje moći Brisela: Suprotno prvobitnom predlogu iz decembra 2025. koji je zahtevao striktno vezivanje operatora za „centralni scenario“ Brisela, države članice (predvođene Švedskom i

Francuskom) izričito su smanjile obim ovih ovlašćenja. Planiranje će morati da uključi redovne revizije (svake dve godine) i "analize osetljivosti" kako bi se uvažili različiti energetske miksevi i putevi država do klimatskih ciljeva.

Finansijski kompromis o "prihodima od zagušenja":

Najveći sukob izbio je oko finansiranja prekograničnih kablova. Komisija je želela da iskoristi milijarde eura od naknada koje se naplaćuju kada su prekogranični vodovi preopterećeni (congestion income). Švedska i Češka su se oštro usprotivile jer se lavovski deo ovih prihoda sliva u njihove domaće kase.

Novi model finansiranja: Umesto predaje domaćih prihoda Briselu, dogovoreno je da će od januara 2028. godine nacionalni operatori izdvajati 10% nepotrošenih godišnjih prihoda od zagušenja za zajedničke EU projekte. Taj udeo će rasti do 25% tek 2031. godine, dok će švedski domaći fondovi ostati potpuno izuzeti.

Zašto je modernizacija mreže hitno potrebna?

Trenutni nedostatak koordinacije i investicija u prekogranične interkonekcije uzrokuje velika zagušenja na evropskim mrežama. Zbog toga se proizvodnja iz vetroelektrana i solarnih parkova često mora veštački ograničavati (isključivati sa mreže) kako ne bi došlo do preopterećenja sistema, što stvara ogromne ekonomske gubitke i održava cene struje u Evropi znatno višim nego u SAD-u i Kini.

Ovaj dogovor Saveta EU otvara vrata za narednu fazu, gde će države članice pregovarati o konačnom tekstu zakona sa Evropskim parlamentom.

Transformativni akcioni plan za elektrifikaciju? Tri stvari na koje treba obratiti pažnju

BRISEL - Evropska komisija se priprema da o17. jula objavi dugoočekivani Akcioni plan za elektrifikaciju (EAP), prenosi portal ekspertske organizacije **Stratedžik perspektivs** (Strategic Perspectives).

Iako obnovljivi izvori energije proizvode skoro polovinu evropske struje, električna energija i dalje čini samo 23% ukupne finalne potrošnje energije. Ovaj plan predstavlja direktan, strukturni nacrt za prelazak transporta, grejanja i teške industrije sa uvoznih fosilnih goriva na čistu struju. Prema analizi Stratedžik perspektivs, ovo su tri ključne stvari koje treba pratiti i koje će odrediti da li je plan zaista transformativan:

1. Cilj elektrifikacije i njegov pravni okvir

Glavna debata: Komisija želi da poveća udeo električne energije u finalnoj potrošnji na 32% do 2030. godine.

Ključna prekretnica: Stručnjaci pažljivo prate da li će plan postaviti jasan i eksplicitan cilj za 2040. godinu.

Politički rizik: Cilj od 50% do 2040. godine smanjio bi uvoz fosilnih goriva za dve trećine. Sa druge strane, usvajanje slabijih međunarodnih merila moglo bi zapravo usporiti trenutni napredak.

Pravni okvir: Analitičari prate gde će ovaj cilj zakonski biti smešten unutar politike EU kako bi se investitorima garantovala dugoročna sigurnost.

2. Očuvanje postojećih energetske zakona (Regulatorna linija)

Glavna debata: Obnovljivi izvori energije brzo rastu, ali održavanje stabilnog godišnjeg rasta od 80 GW solarne i vetroenergije zahteva stabilnost. **Ključna prekretnica:** Zagovornici čiste energije traže "zakonodavno zamrzavanje" ključnih propisa, poput Direktive o obnovljivim izvorima energije (RED).

Politički rizik: Ponovno otvaranje ovih složenih zakona radi menjanja ciljeva za period posle 2030. godine moglo bi pokrenuti višegodišnje političke bitke. To bi zaustavilo investicije u trenutku kada je prioritet brža gradnja na terenu.

Pravni okvir: Pravila za period nakon 2030. godine mogu se bezbedno urediti kroz Uredbu o upravljanju i Okvir za energetske bezbednost.

3. Finansijske i poreske mere podsticaja

Glavna debata: Čista struja je spremna, ali se suočava sa velikim tržišnim i strukturnim nedostacima.

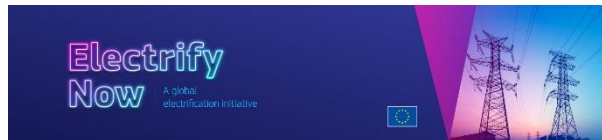
Ključna prekretnica: Električna energija je trenutno pod visokim nametima. U proseku, porezi i takse na struju u zemljama EU su dvostruko viši nego na fosilni gas.

Politički rizik: Bez poreske reforme, građani nemaju finansijski podsticaj da zamene gasne kotlove toplotnim pumpama ili da kupe električna vozila.

Pravni okvir: Očekuje se da će plan predložiti usklađivanje oporezivanja energije. Udruženja poput SolarPower Europe traže stopu PDV-a od 0% na toplotne pumpe, baterije i pametne punjače.

Elektrifikuj odmah – globalna inicijativa

BRISEL - Inicijativa, koju je Evropska komisija [pokrenula 23. juna](#), ubrzaće čistu elektrifikaciju u sektorima industrije, transporta i zgrada, pomažući u smanjenju zavisnosti od fosilnih goriva, poboljšanju energetske bezbednosti i zaštiti ekonomija od nestabilnosti cena i prekida snabdevanja, objavljeno je na [portalu komisije](#) i u nastavku navodi.

Elektrifikuj odmah će olakšati praktičnu razmenu, predstaviti nacionalne i regionalne inicijative koje se mogu ponoviti i pomoći u mobilizaciji investicija, posebno u zemljama u razvoju, fokusirajući se na

- skaliranje proizvodnje čiste energije i otporne lance snabdevanja
- modernizaciju mreža i proširenje skladištenja
- ubrzavanje elektrifikacije industrije, zgrada i transportnog sektora

Ko može da učestvuje?

Inicijativa je otvorena za sve. Vlade, finansijske institucije, predstavnici industrije i drugi partneri su pozvani da izraze svoje interesovanje i da se angažuju sa koordinacionim timom Komisije.

Koalicija prve inicijative „Energijska sada“ uključuje Evropsku komisiju, Brazil (predsedavanje COP30), Tursku i Australiju (predsedavanje COP31), Etiopiju (predstojeće predsedavanje COP32), Kanadu, Filipine, Republiku Koreju, Ujedinjeno Kraljevstvo, Međunarodnu agenciju za energiju i Međunarodnu agenciju za obnovljivu energiju.

Platforme, kao što je Globalni forum za energetske tranzicije, biće korišćene za proširenje podrške i održavanje kontinuiteta kroz ključne prekretnice.

Elektrifikacija – globalni cilj

Konačna i globalna potražnja za energijom koju zadovoljava električna energija je nešto iznad 20%. Očekuje se da će rasti oko dvostruko brže od ukupne potražnje za energijom, ali trenutne putanje su 10% manje od onoga što je potrebno.

Zatvaranje ovog „jaza u elektrifikaciji“ je neophodno za pretvaranje širenja čiste energije u dekarbonizaciju realne ekonomije i za ispunjenje ciljeva COP28 da se utrostruče kapaciteti obnovljivih izvora energije i udvostruče poboljšanja energetske efikasnosti do 2030. godine.

„Elektrifikuj odmah“ će biti sredstvo za napredak u ostvarivanju novog globalnog cilja predsedavanja COP31 da se elektrifikacija poveća na 35% konačne potražnje za energijom do 2035. godine.

Cilj je zasnovan na analizi Međunarodne agencije za energiju (IEA) i Međunarodne agencije za obnovljivu energiju (IRENA).

Pojednostavljenje usmereno ka cilju za energetske tranzicije EU

BRISEL - Evropska unija ubrzava energetske tranzicije uvođenjem koncepta „pojednostavljenja orijentisanog ka cilju“. Cilj ove strategije je uklanjanje birokratskih prepreka i drastično skraćivanje vremena potrebnog za izgradnju energetske mreže i postrojenja za obnovljive izvore energije (OIE). Proces izdavanja dozvola ograničava se na 12 meseci unutar ubrzanih zona, odnosno na 24 meseca van njih., prenosi portal [e3g](#).

Izgradnja mreža i obnovljivi izvori energije (OIE) dobijaju status najvišeg prioriteta u pravnim i planskim procesima.

Države članice određuju specifična područja gde su ekološki rizici niski, a procedure maksimalno pojednostavljene.

Investitori komuniciraju sa samo jednim nadležnim telom koje koordinira ceo proces.

Poslanici EU podržavaju planove za ubrzanje procesa izdavanja dozvola za energetske projekte

STRAZBUR - Odbor Evropskog parlamenta za industriju, istraživanje i energetiku (ITRE) usvojio je 2. jula nacrt zakona sa ciljem drastičnog ubrzanja izdavanja dozvola za energetske projekte širom Evropske unije. Ova zakonodavna inicijativa deo je šireg evropskog paketa za elektroenergetske mreže.

Cilj je rešavanje administrativnih uskih grla koja trenutno usporavaju prelazak na čistu energiju.

Trenutne procedure izdavanja dozvola za prenosne mreže u EU mogu trajati i do 10 godina, dok projekti obnovljivih izvora energije često čekaju do 9 godina, navodi se u informaciji na **portalu** parlamenta.

Pored ostalog, uvode se stroži i znatno kraći vremenski okviri za donošenje administrativnih odluka. Osim toga, ako nadležni organi ne odgovore u zadanom roku, projekat će se u određenim slučajevima smatrati automatski odobrenim.

Države članice moraće da uspostave nacionalne digitalne šaltere preko kojih će investitori podnositi i pratiti sve zahteve.

Potpisan prvi trostrani sporazum EU o unapređenju skladištenja energije

BRISEL - Potpisan je prvi u istoriji EU tripartitni sporazum o skladištenju energije sa ciljem ubrzanog uvođenja sistema za skladištenje, povećanja energetske stabilnosti i snižavanja cena struje za privredu. Sporazum je sklopljen u Luksemburgu na marginama sastanka Saveta ministara energetike.

Ovaj model, prvobitno najavljen u okviru Plana akcije za pristupačnu energiju (Affordable Energy Action Plan), direktno okuplja javni sektor (Evropsku komisiju i države članice), energetska industriju i finansijske institucije, objavio je 26. juna portal Evropske komisije **ec.europa.eu**.

Ključne tačke i ciljevi sporazuma

Kratkoročne obaveze (2026–2028): Ukupno 22 države članice EU obavezale su se na ambiciozne nacionalne ciljeve kojima će se u naredne dve godine obezbediti između 30 i 35 GW novih kapaciteta za skladištenje.

Dugoročni cilj do 2030: Procenjuje se da je Evropskoj uniji potrebno oko 200 GW kapaciteta za skladištenje do 2030. godine kako bi stabilizovala mrežu, što je ogroman skok u odnosu na oko 55 GW koliko je u funkciji.

Uloga privrede: Programeri projekata obnovljivih izvora i skladištenja dostavljace godišnje planove, dok se industrijski potrošači obavezuju na izgradnju skladišta na sopstvenim lokacijama i deljenje preciznih podataka o potrošnji.

Finansijska i regulatorna podrška: Države članice ukloniće barijere i prilagoditi mrežne tarife, dok će Evropska komisija u saradnji sa Evropskom investicionom bankom (EIB) i EBRD-om obezbediti pakete za smanjenje investicionog rizika i finansiranje proizvodnje komponenti.

ACER dopunio metodologiju za efikasniju procenu regionalnih potreba za rezervama električne energije

LJUBLJANA - U martu 2026. godine, ACER je primio sistema za električnu energiju (ENTSO-E) za izmenu metodologije za regionalno dimenzionisanje rezervnih kapaciteta. Nakon pregleda predloga i razmene mišljenja sa zainteresovanim stranama, ACER je odlučio da izmeni metodologiju.

O čemu se radi u metodologiji?

Metodologija za regionalno dimenzionisanje rezervnih kapaciteta (prvo odobrena od strane ACER-a 2023. godine) omogućava regionalnim koordinacionim centrima (RCC) da procene rezerve potrebne na regionalnom nivou, uzimajući u obzir količine koje dele operatori prenosnih sistema (OPS) putem bilateralnih sporazuma.

Ova koordinacija pomaže u smanjenju troškova nabavke i obezbeđivanju efikasnije distribucije rezervi širom Evrope. Na osnovu svoje procene, RCC daju OPS-ima preporuke o tome kako da optimizuju količine rezervnih kapaciteta, koristeći fleksibilnost elektroenergetskog sistema EU.

Šta je novo u izmenjenoj metodologiji?

Kako je prethodno zahtevao ACER, metodologija sada:

- Utvrđuje da svi RCC-ovi moraju da se oslanjaju na podatke iz prethodnih 12 meseci prilikom procene minimalne količine rezervi potrebnih za narednu godinu. Ovo osigurava da korišćeni podaci odražavaju najrelevantnije i najčešće sistemske uslove.
- Navodi, za svaki region rada sistema, koliko je rezervnog kapaciteta potrebno za pokrivanje pozitivnih i negativnih neravnoteža.
- Uvodi rok od 24 meseca za implementaciju za procenu kratkoročne dostupnosti rezervnog kapaciteta (za sporazume o deljenju uspostavljene posle 1. jula 2026. godine).
- Poboljšava transparentnost jačanjem i pojednostavljivanjem obaveza izveštavanja RCC-ova.

Ove promene će pomoći RCC-ovima da efikasnije odrede veličinu rezervnog kapaciteta, reše operativne rizike operatora prenosnih sistema i poboljšaju transparentnost i koordinaciju procesa.

Koji su sledeći koraci?

Kako je prethodno dogovoreno, RCC-ovi moraju da implementiraju glavne promene metodologije do 1. jula 2026. godine.

Dvanaest zemalja traži više novca iz Fonda modernizacije

BRISEL - Grupa od 12 država članica Evropske unije zvanično je zatražila od Evropske komisije produženje i jačanje Fonda modernizacije nakon 2030. godine, u sklopu predstojeće reforme Sistema trgovine emisijama (ETS).

Zajedničko pismo, upućeno uoči revizije ETS-a zakazane za jul 2026. godine, potpisale su Poljska, Bugarska, Rumunija, Češka, Estonija, Hrvatska, Mađarska, Letonija, Litvanija, Slovačka, Slovenija i Grčka - države sa nižim prihodima koje se uveliko oslanjaju na ova sredstva za sprovođenje energetske tranzicije.

Države traže značajno povećanje obima finansiranja kako bi odgovorile na sve veće izazove klimatske tranzicije i osigurale predvidljivost investicija u periodu geopolitičke nestabilnosti.

Fond je uspostavljen za period od 2021. do 2030. godine i finansira se isključivo od prihoda ostvarenih aukcijom između 2% i 4,5% ugljeničnih dozvola unutar EU ETS-a. Očekuje se da će fond do 2030. alocirati oko 57 milijardi eura.

Evropska komisija revidira ETS kako bi tržište ugljenika uskladila sa dugoročnim klimatskim ciljem EU za 2040. godinu, koji predviđa smanjenje emisija za 90%. Politička debata.

Unutar EU raste podeljenost. Dok istočne članice traže više zelenih sredstava, zemlje poput Italije i Češke istovremeno pozivaju na ublažavanje kratkoročnih troškova ETS-a kako bi se zaštitila opadajuća industrijska konkurentnost Evrope. S druge strane, ekološke organizacije upozoravaju da se iz fonda mora potpuno isključiti finansiranje fosilnih goriva i biomase kako bi tranzicija bila stvarna.

Da li je jedinstveno evropsko tržište energije dobra ideja?

LONDON – Kolumna ugledne francuske profesorke Bridžit Grenvil, koju prenosi *The Business Times*, analizira da li je evropsko jedinstveno tržište energije održivo rešenje, ističući da visoki troškovi energije podrivaju evropsku industrijsku konkurentnost.

Autorka (na slici) tvrdi da model graničnih cena u EU razvodnjava konkurentnost zemalja sa jeftinom energijom, poput Francuske, te da bi samostalnika energetska politika

država članica mogla biti efikasnija.

Evropska unija mora korenito promeniti kurs politike cena i strukture tržišta kako bi zaustavila deindustrijalizaciju i ekstremno visoke troškove struje koji uništavaju ekonomiju.

Glavne tačke kritike trenutnog modela i predlozi za promenu kursa uključuju problem "zajedničkog tržišta" i graničnih cena, kao i kažnjavanje efikasnih: Trenutni model unutrašnjeg tržišta EU koristi sistem graničnih cena, gde najskuplji megavat-sat (često iz gasnih elektrana) diktira cenu za celo tržište.

Grenvil zatim ukazuje na gubitak konkurentnosti: Zemlje poput Francuske, koje imaju stabilnu i jeftinu nuklearnu energiju, gube svoju prirodnu ekonomsku prednost jer im cene veštački naduvava zajedničko evropsko tržište. Ovakav federalni pristup izaziva ogroman gnev birača i jača ekstremnu desnicu, što ugrožava stabilnost same EU.

Autorka naziva iluzijom teze o jeftinim obnovljivim izvorima. Iako su sunce i vetar lokalni izvori, oprema i lanci snabdevanja su pod potpunom kontrolom

Kine. Prelazak na obnovljive izvore zahteva astronomska ulaganja u prenosne mreže i sisteme baterija za skladištenje zbog nestabilnosti proizvodnje, a taj ceh na kraju plaćaju sami potrošači.

Predlog rešenja, prema francuskoj anaklitičarki je povratak nacionalnim strategijama. Autorka predlaže model sličan britanskoj ideji "konkurentnih valuta" iz 1990. godine. Umesto utopijskog dogovora o deljenju troškova na nivou EU, svakoj državi treba prepustiti da sama osmisli energetske tranziciju.

Zadatak EU bi trebalo da bude isključivo strogo i rigorozno određivanje cena ugljenika (takse na emisije). To bi sprečilo ekološki damping, dok bi države slobodno konkurisale modelima koji daju najjeftiniju struju i tako privlačile investicije, konstatuje Bridžit Grenvil.

EU: Udvostručena potrošnja struje namenjena hlađenju domova od 2015.

BRISEL - Podaci **Eurostata** pokazuju da se potrošnja energije u domaćinstvima namenjena isključivo hlađenju duplirala širom EU od 2015. godine, vođena masovnom kupovinom klima uređaja.

Ovaj zaokret izaziva oštre i iznenadne skokove u potrošnji struje tokom toplotnih talasa.

Tokom ekstremnih letnjih vrućina, ukupna dnevna

potrošnja energije u najvećim evropskim ekonomijama redovno skače za čak 14% u odnosu na standardne letnje proseke.

Evropska agencija za saradnju energetskih regulatora (ACER) napominje da su dnevne promene veleprodajnih cena struje oko pet puta veće nego na početku ove decenije. Tokom toplotnih talasa, lokalne cene u centralnoj Evropi redovno skaču

preko 160 €/MWh do 200 €/MWh, jer je mreža primorana da pokrene skupe gasne i termoelektrane kako bi podmirila klime.

Godinu dana kasnije 19 zemalja EU još uvek nije podnelo svoje planove za socijalnu klimu

BRISEL - Ukupno 19 zemalja Evropske unije još uvek nije podnelo svoje nacionalne socijalne planove za klimu godinu dana nakon zvaničnog roka, zbog čega je čak 85,3 milijarde evra iz Socijalnog fonda za klimu (SCF) ostalo blokirano.

Od

ukupno dostupnih 86,7 milijardi evra, trenutno je neiskorišćeno 85,3 milijarde evra. Samo su Litvanija i Švedska dobile zvanično odobrenje Evropske komisije za svoje planove.

Zvanični rok za podnošenje dokumenata bio je 30. jun 2025. godine, podseća **carbonmarketwatch**.

SCF je kreiran kao finansijski štiti koji treba da ublaži socijalne i ekonomske posledice uvođenja novog sistema trgovine emisijama (ETS2). ETS2 će od 1. januara 2028. godine naplaćivati takse na emisije ugljen-dioksida iz goriva koja se koriste za grejanje zgrada i drumski saobraćaj. Novac iz fonda namenjen je direktno ranjivim domaćinstvima i mikro-preduzećima za energetske obnovu i izolaciju stambenih objekata, ugradnju čistih sistema za grejanje i hlađenje (poput toplotnih pumpi). Za subvencije za električna vozila i razvoj javnog prevoza, direktne privremene isplate kao podršku prihodima (što planira npr. Poljska).

Glavni razlog za kašnjenje je politički otpor prema uvođenju ETS2 sistema zbog straha od skoka cena goriva i rasta nezadovoljstva građana. Grupa država (uključujući Poljsku, Češku i Mađarsku) vršila je pritisak koji je rezultirao time da se uvođenje ETS2 pomeri za godinu dana (sa 2027. na 2028. godinu). Pored toga, ministarstva pojedinih zemalja, poput Nemačke, opravdavaju kašnjenje složenim procesom obaveznih javnih konsultacija sa ekološkim i socijalnim udruženjima.

Aktivisti upozoravaju da je odlaganje nedopustivo jer oko 41 milion Evropljana trenutno ne može adekvatno da zagreje svoje domove. Evropska investiciona banka je u februaru 2026. otvorila hitnu finansijsku liniju od 3 milijarde evra za države koje žele da unapred finansiraju ove mere, ali bez zvaničnih planova novac iz glavnog fonda ostaje nedostupan.

Evropski solarni bum prikriva rastući pritisak na tržišta električne energije

BRISEL - Evropski solarni bum doneo je istorijske rekorde u proizvodnji čiste energije širom kontinenta, ali istovremeno sve veći pritisak i strukturne probleme unutar evropskog tržišta električne energije i prenosnih mreža.

Mreže izgrađene za tradicionalne, centralizovane izvore energije teško se nose sa masovnim, decentralizovanim i promenljivim prilivom solarne energije, piše **Rojters**.

46% električne energije u EU potiče iz obnovljivih izvora u prvom kvartalu 2026.

BRISEL - U prvom kvartalu 2026. godine, 45,5% električne energije proizvedene u EU poticalo je iz obnovljivih izvora energije. Ovo predstavlja povećanje u odnosu na isti kvartal 2025. godine, kada je udeo bio 42,7%, pokazuju najnoviji podaci **Eurostata**. Vetar je bio primarni izvor, čineći 44,9% ukupne obnovljive električne energije u EU, u odnosu na 42,3% u prvom kvartalu 2025. godine. Hidroenergija je bila druga sa 28,0%, a zatim solarna sa 17,3%. Preostala obnovljiva električna energija poticala je od zapaljivih obnovljivih goriva (9,4%) i geotermalne i drugih izvora energije (0,4%).

Ključni izazovi i pritisak na tržište

Ekstremni pad i negativne cene: Tokom sunčanih podnevnih sati, ogromna količina solarne energije preplavljuje regionalne mreže. Pošto ponuda drastično prevazilazi potražnju, veleprodajne cene struje padaju blizu nule ili prelaze u negativne vrednosti. To znači da proizvođači moraju da plaćaju kupcima da preuzmu njihovu energiju.

Takozvani koeficijent naplate cene (cena koju solarni pogoni ostvaruju u odnosu na prosječnu tržišnu cenu) dramatično opada. Prema podacima agencije LSEG, prosečna naplativost cene u vodećim evropskim zemljama pala je za oko 42% u prvoj polovini 2026. godine u poređenju sa istim periodom 2023. godine. Investitori se suočavaju sa situacijom gde svaki novi megavat smanjuje vrednost već proizvedene struje.

Kako bi održali stabilnost mreže i sprečili preopterećenje, operateri sistema su primorani da isključuju solarne elektrane ili zahtevaju smanjenje njihove proizvodnje.

Prema izveštaju Rojtersa, samo tokom maja, nemačke energetske kompanije su odbacile oko 1,28 teravat-sati (TWh) solarne energije, dok je u Španiji taj gubitak iznosio preko 2,4 TWh.

Procene ukazuju da bi ove sezone desetine teravat-sati čiste energije mogle propasti jer mreža ne može da ih prihvati.

Rapidni rast kapaciteta izaziva učestala prekoračenja dozvoljenih naponskih granica. Evropska mreža operatera prenosnih sistema (ENTSO-E) zabeležila je drastičan skok naponskih poremećaja.

Nedostatak adekvatne infrastrukture i sporost prilagođavanja baznih elektrana već su doveli do regionalnih energetskih nestabilnosti i zamračenja, kao što je bio slučaj na Iberijskom poluostrvu.

Regionalne razlike i reakcija tržišta

Dok

bogatije zemlje poput Nemačke i Holandije ulažu masovna sredstva u digitalizaciju mreža i interkonekciju, zemlje Centralne i Istočne Evrope (poput Poljske i Rumunije) poseduju zastarelu infrastrukturu koja je znatno više izložena rizicima od kvarova i prinudnih isključenja.

Energetske kompanije pokušavaju da ublaže ove rizike traženjem stabilnijih prihoda kroz dugoročne ugovore o otkupu struje (PPA) i investiranjem u usluge balansiranja.

Ipak, stručnjaci i udruženja poput SolarPower Europe upozoravaju da je bez hitne i koordinisane strategije za razvoj skladištenja energije (baterija) i fleksibilnosti potražnje ugrožen dalji održivi razvoj i ostvarivanje klimatskih ciljeva Evropske unije do 2030. godine.

FOSILNA GORIVA

Savet EU dozvoljava da se širenje naftne industrije kvalifikuje za održive fondove

BRISSEL - Savet Evropske unije doneo je odluku da preduzećima koja šire projekte eksploatacije nafte i gasa omogući korišćenje oznake „održivih“ investicija, prenosi 4. jula **Forbs**.

Ova odluka doneta je u sklopu pregovora o reviziji Uredbe o objavljivanju informacija o održivom finansiranju (SFDR).

Prema izveštajima medija, odluka je izazvala oštre reakcije ekoloških organizacija. One upozoravaju na opasnost od institucionalnog *zelenog pranja*.

Forbs ukazuje na tri ključna aspekta ove kontroverzne odluke:

Ublažavanje pravila za "tranzicione" fondove

Evropska komisija je prvobitno planirala da u potpunosti isključi kompanije koje proširuju kapacitete za uglj, naftu i gas iz novih kategorija održivih i tranzicionih fondova. Savet EU je uklonio ovu zabranu. Kompanije koje otvaraju nova naftna i gasna polja sada mogu biti deo fondova sa oznakom „klimatske tranzicije“. Da bi fosilne kompanije dobile ovu zelenu oznaku, dovoljno je da 20% svog kapitala usmere u aktivnosti koje su usklađene sa EU Taksonomijom (poput obnovljivih izvora ili punjača za električna vozila).

Problem ignorisanja emisija iz obimnog "Opsega 3"

Da bi dobile oznaku, kompanije moraju imati strategiju za smanjenje emisija iz Opsega 1 i 2 (direktne emisije iz proizvodnje). Organizacije poput Reclaim Finance i WWF naglašavaju da se time ignoriše Opseg 3. To su emisije koje nastaju kada potrošači stvarno sagorevaju to gorivo.

Sagorevanje goriva čini 80% do 95% ukupnog zagađenja koje jedna naftna kompanija proizvodi, što ostaje van fokusa ovog testa održivosti.

Argumenti o energetske bezbednosti i lobiranju

Zvaničnici odbranu ove odluke temelje na stavu da fosilni energetske giganti i dalje imaju važnu ulogu u tranziciji jer poseduju kapital neophodan za izgradnju zelene infrastrukture.

Nakon geopolitičkih šokova na tržištu energenata, unutar EU je ojačao narativ da je bezbednije privremeno podržati domaće izvore nego zavisiti isključivo od uvoza.

Kritičari tvrde da su države članice poklekle pod snažnim pritiskom naftnih lobija, čime se direktno ugrožava poverenje investitora u evropsko tržište zelenih obveznica vredno bilione evra.

EU je potrebno više od jednog rešenja za dekarbonizaciju svog tržišta gasa

LJUBLJANA - ACER upozorava da Evropska unija mora ubrzati dekarbonizaciju tržišta prirodnog gasa kako bi izbegla drastičan rast cena energenata za potrošače.

Izveštaj Agencije o praćenju dekarbonizacije tržišta gasa EU za 2026. godinu ispituje 4 ključne dileme:

- Mogu li obnovljivi gasovi smanjiti zavisnost od uvoza gasa, a istovremeno održavati pristupačne cene energije?
- Hoće li prirodni gas nastaviti da oblikuje cene električne energije tokom energetske tranzicije?

- Može li EU dekarbonizovati svoj gasni sektor bez potkopavanja industrijske konkurentnosti?
- Kako se može rešiti problem emisije metana, s obzirom na potencijal za jeftino smanjenje, ali rastuće rizike u implementaciji?

Šta je otkrio ACER-ov monitoring?

ACER-ov monitoring pokazuje da dekarbonizacija gasa može pratiti dve glavne strategije: zamenu prirodnog gasa, smanjenjem potražnje ili prelaskom na obnovljive izvore energije, i smanjenje njegovog otiska sa efektom staklene bašte, na primer kroz hvatanje i skladištenje ugljenika i mere za rešavanje curenja metana.

- Smanjenje potražnje za gasom nije zagarantovano. Potražnja za gasom u EU dostigla je 340 milijardi kubnih metara u 2025. godini, što je povećanje od 2% u odnosu na 2024. godinu, što bi moglo da uspori napredak ka ciljevima dekarbonizacije EU. Gas nastavlja da pruža fleksibilnost sistema i ostaje važan za industrijsku konkurentnost.
- Gas i dalje utiče na cene električne energije i industriju. Termoelektrane na gas bile su ekonomski konkurentne u 40% sati u 2025. godini, dok su niskougljenični elektroenergetski sistemi plaćali u proseku 40% manje od ugljenično intenzivnijih sistema.
- Biometan je obećavajući, ali i dalje ograničen. Biometan je najzrelija opcija obnovljivog gasa, ali sa 4,3 milijarde kubnih metara proizvodnje u 2024. godini, predstavlja samo 2% ubrizgavanja u gasnu mrežu.
- Emisije metana ostaju izazov za lanac snabdevanja. 85% emisija metana povezanih sa potrošnjom gasa i nafte u EU dešava se van EU, što sprovođenje Uredbe EU o metanu čini ključnim, ali izazovnim.

Zajedno, ovi nalazi pokazuju da nijedno pojedinačno rešenje ne može dekarbonizovati gasni sektor. Biće potreban uravnotežen portfolio tehnologija i političkih mera, uključujući elektrifikaciju, biometan, vodonik, hvatanje i skladištenje ugljenika, smanjenje emisija metana i čista fleksibilna rešenja.

ACER: EU bi mogla da plati dodatnih 10-15 mlrd evra za punjenje skladišta gasa

LJUBLJANA - Evropska unija bi mogla platiti između 10 i 15 milijardi evra više za dopunu svojih skladišta prirodnog gasa uoči predstojeće zime.

Prema **zvaničnom izveštaju** Agencije EU za saradnju energetske regulatora (ACER), ovaj finansijski teret je direktna posledica izuzetno zategnutog globalnog tržišta tečnog prirodnog gasa (LNG) i geopolitičkih potresa.

ACER ukazuje na sledeće faktore:

Geopolitičke blokade i rat u Iranu direktno pogađa isporuke iz Katara, koji je obezbeđivao 7% evropskog uvoza tečnog gasa.

Azijske cene gasa dostigle su rekordne razlike u odnosu na evropske. To primorava članice EU da uđu u agresivnu cenovnu konkurenciju sa azijskim kupcima za preostale fleksibilne količine gasa na globalnom tržištu.

Evropska podzemna skladišta završila su grejnu sezonu na nivou ispod 30%. To predstavlja najniži prolećni nivo zaliha u poslednjih devet godina.

EU je usvojila trajnu zabranu uvoza ruskog gasa (kako preko gasovoda, tako i u obliku LNG-a). Zbog toga je Evropa sada strukturno zavisna od uvoza sa drugih strana, pri čemu američki LNG pokriva čak 30% ukupnih evropskih potreba za gasom.

Ako se cene na holandskom TTF čvorištu zadrže na nivou od oko 50 EUR/MWh, konačni ceh za dopunu skladišta biće maksimalnih 15 milijardi evra iznad planiranog budžeta.

Kako bi se ublažio pritisak na tržište i sprečio nagli skok cena krajem leta, Evropska komisija poziva na koordinisanu i postepenu kupovinu tokom letnjih meseci.

Takođe, Evropski parlament razmatra uvođenje dodatne fleksibilnosti, dozvoljavajući državama članicama privremena odstupanja od obaveznog cilja popunjenosti skladišta od 90% pre zime ukoliko tržišni uslovi postanu previše nepovoljni.

Eurostat: ugalj pao na istorijski najniži nivo od 1990. godine

BRISEL - Prema najnovijim preliminarnim podacima koje je objavio 30. juna **Eurostat**, Evropska unija je u 2025. godini zabeležila istovremeni rast snabdevanja prirodnim gasom i obnovljivim izvorima energije. Dok čista energija učvršćuje svoju poziciju, ugalj je pao na istorijski najniži nivo od 1990. godine.

Ključni statistički pokazatelji za 2025. godinu

- Snabdevanje prirodnim gasom poraslo je za 2,3% u odnosu na 2024. godinu, dostižući oko 13,1 milion teradžula (TJ). Ovo je druga godina zaredom da isporuke gasa rastu nakon oštrog pada u 2023. godini.

- Snabdevanje obnovljivom energijom poraslo je za 1,4%, dostižući 11,5 miliona TJ. Rast je ostvaren uprkos značajnom padu proizvodnje iz hidroelektrana.
- Nuklearna energija: Zabeležen je blagi rast od 0,2%, sa ukupno proizvedenih 650.648 gigavatsati (GWh).
- Krah upotrebe uglja: Snabdevanje mrkim ugljem (lignitom) palo je za 7,7%, dok je snabdevanje kamenim ugljem smanjeno za 3,2%. Obe brojke predstavljaju najniže vrednosti u istoriji merenja.

Nemački operater mreže poziva na obustavu zatvaranja elektrana na uglj

BERLIN - Nemački operater prenosnog sistema Amprion zvanično je pozvao na privremenu obustavu zatvaranja preostalih termoelektrana na uglj, prenosi **DPA**.

Kompanija upozorava da bi ubrzano napuštanje ovog energenta moglo ozbiljno ugroziti stabilnost snabdevanja električnom energijom u zemlji.

Stabilnost mreže mogla bi biti direktno ugrožena već početkom 2030-ih ukoliko se postojeće rezerve uglja prerano ugase, rekao je na konferenciji u Berlinu izvršni direktor kompanije Kristof Miler.

On je izneo procene da će se Nemačka do kraja decenije suočiti sa manjkom od 10 do 24 gigavata (GW) snage tokom perioda najveće potrošnje i ukazao da planirane nove gasne elektrane, koje bi

trebalo da služe kao tranziciona podrška sistemu, još uvek nisu izgrađene.

Zvanični cilj Nemačke ostaje potpuno napuštanje uglja najkasnije do 2038. godine, podseća DPA.

Amprion predlaže da nemačka Savezna mrežna agencija (Bundesnetzagentur) pri analizi gašenja elektrana ne procenjuje samo zagušenje mreže, već i ukupnu dostupnost proizvodnih kapaciteta u državi.

Pravila EU o metanu brzo menjati: zemlje izvoznice

BRISEL - Glavni svetski izvoznici energenata (SAD, Katar, Nigerija i Alžir) uputili su zvaničan apel Evropskoj uniji da hitno izmeni i odgodi primenu novih pravila o emisijama metana za uvoz nafte i gasa, upozoravajući da bi trenutni zakon mogao ozbiljno ugroziti snabdevanje Evrope energetskom bezbednošću.

U otvorenom pismu liderima EU, ministri energetike ovih zemalja istakli su da trenutno ne postoji održiv put za usklađivanje s propisima i da su uvoznici već počeli da kupuju energente koji će se isporučivati 2027. godine, kada pravila zvanično stupaju na snagu, prenosi **Argus**.

Evropska uredba o metanu (EUMR), usvojena 2024. godine, zahteva od stranih proizvođača da od januara 2027. godine dokažu da primenjuju jednako stroge standarde praćenja, izveštavanja i verifikacije (MRV) emisija kakvi važe unutar EU.

Države izvoznice i energetske asocijacije traže izmene zbog sljedećih kritičnih tačaka

Nepostojanje infrastrukture: Veliki deo globalne infrastrukture za precizno merenje i verifikaciju na nivou izvora još uvek ne postoji, što pravila čini "nemogućim za ispunjavanje" u zadanom roku.

Rizik od preusmeravanja tereta: Zemlje izvoznice upozoravaju da bi, u slučaju nemogućnosti ispunjavanja birokratskih normi, mogle preusmeriti svoje terete tečnog prirodnog gasa (LNG) i sirove nafte na azijska i druga manje regulisana tržišta.

Ekstremne kazne: Propisane kazne za uvoznike koji prekrše pravila iznose i do 20% njihovog godišnjeg prometa.

Procene o neusklađenosti: Prema analizama konsultantske kuće Wood Mackenzie, skoro polovina (oko 43%) trenutnog uvoza gasa i čak 90% uvoza sirove nafte u EU moglo bi se suočiti sa problemima u dokazivanju usklađenosti do 2027. godine.

Slovenija uvodi sistem deljenja energije na nacionalnom nivou

LJUBLJANA - Slovenija je zvanično lansirala revolucionarni sistem za deljenje električne energije (electricity-sharing system) na nivou cele države po principu „od korisnika do korisnika“ (P2P).

Ovaj okvir, usvojen kroz izmene i dopune Zakona o snabdevanju električnom energijom (ZOEE), transformiše zemlju iz rigidnih lokalnih energetskih modela u fleksibilan, digitalizovan ekosistem.

Sistem omogućava pojedinačnim prosjumerima (kupcima-proizvođačima) da dele zelenu energiju sa bilo kojim učesnikom u zemlji.

Ključni mehanizmi sistema:

Intervali od 15 minuta: Raspodela energije se meri i obračunava administrativno putem pametnih brojlara portala „Moj Elektro“ na svakih 15 minuta.

Slobodno formiranje cena: Vlasnici solarnih panela mogu prodavati svoj višak struje po dogovorenim tržišnim cenama, simboličnim tarifama ili je poklanjati besplatno.

Bez geografskih ograničenja: Pošiljaoci i primaoci ne moraju biti komšije niti u istoj opštini. Višak se može legalno dodeliti bilo gde u državi.

Mrežne takse ostaju: Prenos je administrativni, a ne fizički. Primaoci smanjuju stavku za energiju na računu, ali i dalje plaćaju standardne mrežne takse, poreze i doprinose.

Podobni dobavljači su domaćinstva i mala i srednja preduzeća (MSP) koja upravljaju postrojenjima iz obnovljivih izvora, a podobni primaoci prijatelji, članovi porodice, male kompanije ili energetske zajednice.

Velike komercijalne korporacije ne mogu biti primaoci, niti bilo koji entitet koji pokušava da koristi deljenu energiju za dalju komercijalnu preprodaju.

Korisnici koji su i dalje u starom sistemu godišnjeg neto merenja ne mogu primiti energiju; mogu se registrovati samo kao dobavljači.

UKRATKO

Cene struje rastu dok se Evropa bori sa toplotnim talasom

LONDON - Veleprodajne cene električne energije u Evropi dosegle su višegodišnje maksimume zbog toplotnog talasa koji je povećao potrošnju za hlađenje i istovremeno smanjio proizvodne kapacitete, izveštava 24. juna **Fajnenšel Tajms**. Ekstremne temperature prisilile su smanjenje rada nuklearnih reaktora zbog hlađenja i ograničile solarnu i vetroelektranu proizvodnju, što je dovelo do rekordnih cena u Belgiji i Holandiji.

Ekstremne vrućine u Evropi zatvaraju elektrane | MIT Tehnologiji Rlvju

KEMBRIDŽ (SAD) - Ekstremne temperature u Evropi primoravaju energetska postrojenja na gašenje i smanjenje kapaciteta, ugrožavajući sisteme za hlađenje nuklearnih, gasnih i hidroelektrana dok potražnja za strujom raste, piše **MIT Tehnologiji Rlvju**. Prema analizi, pregrevavanje reka ograničava rad nuklearnih reaktora, dok visoke temperature smanjuju efikasnost gasnih elektrana i zalihe za hidroenergiju.

Propuštene mogućnosti energetske tranzicije u Evropi - Yahoo Finance

LONDON - Evropske vlasti rizikuju ograničavanje investicija u energetska tranziciju zbog fragmentiranih tržišta kapitala i restriktivne regulative, upozoravaju bankari tokom London Climate Action Week-a (Nedelje klimatskih akcija), prenosi **Yahoo Finance**. Kontinent gubi korak u razvoju zelenih tehnologija i AI trci usled visokih cena energije i zagušenih mreža, što rezultira godišnjim investicionim jazom od 1,4 biliona evra.

EU nespemna za klimatske promene - Rojters

BRISEL - Agencije Reuters prenosi da je Evropska unija, uprkos liderstvu u smanjenju emisija, nespemna za klimatske promene koje su već

izazvale infrastrukturne i ekonomske štete. Fokus na ublažavanje klimatskih promena umesto na adaptaciju infrastrukture, uz toplotni talas iz juna 2026. godine, ogolio je potrebu za hitnim ulaganjima u klimatsku otpornost.

WindEurope poziva na reformu EU ETS-a kako bi se dao prioritet industrijskoj elektrifikaciji

BRISEL - Evropska asocijacija za energiju vetra WindEurope pozvala je Evropsku komisiju da kroz predstojeću reviziju Sistema trgovine emisijama (EU ETS) preusmeri milijarde eura prihoda od ugljenika direktno u elektrifikaciju industrije. Glavni razlozi za reformu sistema su slabo trošenje prikupljenog novca – Tokom 2025. godine EU ETS je generisao oko 43 milijarde eura, ali se trenutno jedva 5% tih prihoda usmerava na dekarbonizaciju industrije.

Energetski šok ponovo rasplamsava rizike od stagflacije - S&P Global

LONDON - Prema izveštaju agencije **S&P Global Ratings** za treći kvartal 2026. godine, novi energetski šok izazvan ratom na Bliskom istoku ponovo je pokrenuo stagflacione rizike širom Evrope, uz prognoze značajno slabijeg privrednog rasta i ubrzanja inflacije. Evropske ekonomije suočavaju se sa realnom opasnošću od tehničke recesije, dok se zbog rasta plata iznad produktivnosti očekuje smanjenje korporativnih marži i zamrzavanje zapošljavanja.